

Słowo od Redaktorów Tematycznych

Dysruptywne zmiany w kulturze i formach społecznego komunikowania, gwałtownie remodelując naszą codzienność, wymuszają także na współczesnej edukacji konieczność poszukiwania wciąż nowych rozwiązań w obszarze treści i form nauczania, praktyk twórczych, przestrzeni instytucjonalnych i mediów. Te ostatnie, w myśl założeń edukacji 4.0, to nie tylko bardziej nowoczesne narzędzia kształcenia, ale coraz bardziej rozbudowane maszyny kulturowe, które wpływają na sferę naszych imaginacji, emocji i uczuć, procesów poznawczych oraz rzeczywistych zachowań.

Wpływy te pozostają często poza zakresem świadomości pojedynczych użytkowników, co jedynie powiększa siłę czy zakres ich oddziaływania na podstawowe wymiary indywidualnego i społecznego życia. Tym bardziej, w myśl ponowoczesnych trendów w edukacji i równoległe z rozwojem technologicznym, warto dążyć – poprzez twórcze performatywne nauczanie – do wytworzenia postaw krytycznego namysłu i dystansu wobec współczesnych zjawisk kulturowych, społecznych i politycznych, by następnie, w oswojonym postmedialnym środowisku kulturowym, uczyć etycznych i refleksyjnych relacji ze światem. Kształtowanie kompetencji kulturowych, medialnych, ale także poznawczych i społecznych, niezbędnych do rozwoju humanistycznej wrażliwości na kwestie etyczne, estetyczne i epistemologiczne, wymaga zatem aktywizmu, uczestnictwa i kreatywności; nie powinno polegać na reprodukowaniu szybko przedawniających się modeli poznawczych.

Wydaje się, że współczesny teatr może być dla tego rodzaju edukacyjnych zadań i poznawczych eksperymentów przestrzenią wyjątkowo sprawczą. Każda scena, zarówno w instytucjach kultury, jak i szkołach, jest w stanie zaoferować szeroki dostęp do zbiorów praktyk oraz sieci relacji społecznych czy międzykulturowych, stanowiąc źródło żywych i wciąż aktualizowanych inspiracji dla twórczych edukatorów, nauczycieli, badaczy oraz kreatorów współczesnej, nowomedialnej kultury.

Teatr zmediatyzowany i przesycony różnymi cyfrowymi mediami nie jest domeną hermetycznych eksperymentów, sztuki i kultury wysokiej, elitarnej. Staje się narzędziem poznania, przestrzenią implementacji rozmaitych praktyk edukacyjnych zarówno na poziomie praktycznym, jak i symbolicznym. Taki teatr w odbiorze społecznym wpisuje się cele edukacji 4.0, działa bowiem w bezpośrednich relacjach z gospodarką cyfrową i przemysłami kreatywnymi 4.0. Buduje nowe kompetencje społeczne, kulturowe, medialne w cywilizacji już postmedialnej. Nie bazuje wyłącznie na wykorzystaniu nowych narzędzi i mediów digitalnych, ale właśnie poprzez nie i przy ich aktywnym, twórczym wykorzystaniu wskazuje nowe wyzwania i sposoby realizowania biografii w drugiej dekadzie XXI wieku.

Zwrot performatywny w humanistyce wpłynął na wzrost świadomości i znaczenia sprawczej roli praktyk językowych i komunikacyjnych zarówno na polu sztuki, edukacji oraz codziennych działań społecznych inspirowanych mediami: cyfrowymi, taktylnymi, immersyjnymi etc. Analogie między pracą aktorów teatralnych i aktorów społecznych,

m.in. za sprawą symbolicznego interakcjonizmu, stały się bardzo czytelne w naukach społecznych oraz na poziomie meta-poznawczym.

Wraz z dynamicznym rozwojem mediów społecznościowych, voyeuryzmem i ekshibicjonizmem oraz narcyzmem sieciowym pojęcie gry, artystycznych i kulturowych performansów nabrało nowych znaczeń, nowych nacechowań społecznych, politycznych, semantycznych, które warto wykorzystać i włączyć w obszary współczesnej edukacji. Mogą one innowacyjnie profilować lub reformować wybrane dydaktyki przedmiotowe, specyficzne kompetencje czy szeroko rozumiane umiejętności performatywne.

Do tych zagadnień nawiązują artykuły zgromadzone w niniejszym tomie monograficznym zatytułowanym *Edukacja 4.0 a teatr współczesny. Media, strategie i twórcy*. Mamy nadzieję, że prezentowane propozycje, badania i omówienia zachęcą Czytelników i Czytelniczki do podjęcia dalszych studiów i dyskusji nad tytułowymi zagadnieniami.

*Agnieszka Ogonowska
Marek Pieniążek*